

PRINT MEDIA

<https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.87.5>

Gender Dimensions of Migration in the Ukrainian «Forbes»

Nataliia Zhelikhovska, Anastasiia Volobuieva

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

The aim of the article is to trace how the Ukrainian edition of Forbes (Forbes Ukraine) covered the gender dimension in materials on migration during 2022–2024, the period of the full-scale Russian invasion of Ukraine. To achieve this aim, the following tasks were set: to analyze materials devoted to migration; to determine the number of publications in which a gender aspect is present; and to establish the context in which gender issues are reflected in these materials. A set of methods was used to provide a comprehensive analysis of the chosen topic. The literature review method was applied to form the theoretical foundation of the study, in particular to define key concepts of gender studies in the context of migration processes. Monitoring made it possible to identify Forbes Ukraine publications (total $n = 21$) that dealt with migration. Using content analysis, the number of publications with gendered framing (total $n = 4$) and the context in which gender issues were presented were determined. It was found that Forbes Ukraine predominantly employs gender-neutral terminology – “refugees,” “Ukrainian displaced persons,” “migrants,” “Ukrainian migrants,” “internally displaced persons,” “temporarily displaced persons from Ukraine.” Such an approach may lead to insufficient coverage of the specific problems and needs of women migrants, who constitute a substantial share of Ukrainian refugees. Only a few articles explicitly mention “women,” “women with children,” or “men,” indicating a gap in the presentation of the gender dimension of migration. Overall, Forbes Ukraine provides comprehensive and multifaceted coverage of migration issues in the context of the Russo-Ukrainian war, focusing mainly on economic and social aspects and their impact on Ukrainian society and the international environment.

Keywords: war in Ukraine, Forbes Ukraine, gender aspect, migration

Citation: Желіховська, Н., Волобуєва, А. (2025). Гендерний аспект міграційної тематики на сторінках українського «Forbes». *Наукові записки інституту журналістики*, 87 (2), 61–69. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.87.5>

Copyright: © 2025 **Наталія Желіховська, Анастасія Волобуєва**. This is an open-access draft article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

ДРУКОВАНІ МЕДІА

Гендерний аспект міграційної тематики на сторінках українського «Forbes»

Наталія Желіховська, Анастасія Волобуєва

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Мета статті – простежити висвітлення українським виданням Forbes Україна гендерного аспекту у матеріалах з міграційної тематики упродовж 2022–2024 років, у період повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Для досягнення мети поставлено такі завдання: проаналізувати матеріали, присвячені висвітленню міграційної тематики; визначити кількість публікацій, у яких простежується гендерний аспект; з'ясувати контекст, у якому відображена гендерна проблематика матеріалів. У статті використано комплекс методів, що дозволяють всебічно проаналізувати обрану проблематику. Так, метод аналізу наукової літератури застосовано для формування теоретичного підґрунтя дослідження, зокрема для визначення ключових концепцій гендерних досліджень у контексті міграційних процесів. Метод моніторингу сприяв виявленню публікацій Forbes Україна (всього 21), у яких висвітлювалася міграційна тематика. Методом контент-аналізу визначено кількість публікацій з гендерним маркуванням (всього 4) і контекст, в якому відображена гендерна проблематика матеріалів. Встановлено, що український Forbes застосовує переважно гендерно-нейтральні терміни: «біженці», «українські переселенці», «мігранти», «українські мігранти», «внутрішньо переміщені особи», «тимчасові переселенці з України». Такий підхід може призводити до недостатнього висвітлення специфічних проблем та потреб жінок-мігранток, які складають значну частину українських біженців. Лише в кількох матеріалах згадуються «жінки», «жінки з дітьми», «чоловіки», що вказує на певну прогалину у висвітленні гендерного аспекту міграції. Загалом, видання Forbes Україна надає комплексне та багатоаспектне висвітлення міграційної проблематики в умовах російсько-української війни, фокусуючись переважно на економічних та соціальних аспектах, їх впливу на українське суспільство та міжнародне середовище.

Ключові слова: війна в Україні, видання Forbes Україна, гендерний аспект, міграційна тематика

Повномасштабне вторгнення росії на територію України в лютому 2022 р. спричинило масштабну міграційну кризу, яка стала однією з найбільших у Європі з часів Другої світової війни. Мільйони українців були змушені покинути свої домівки, шукаючи притулку в інших регіонах України та за кордоном. Ця ситуація викликала значний інтерес медіа, зокрема й ділових видань, які почали висвітлювати різні аспекти міграційних процесів.

Наталія Желіховська <https://orcid.org/0000-0002-0093-9507>

Анастасія Волобуєва <https://orcid.org/0000-0002-8126-7107>

Цю статтю було опубліковано спочатку онлайн 19 вересня 2025 року. Вона є результатом дослідження кандидата наук із соціальних комунікацій Наталії Желіховської і кандидата наук із соціальних комунікацій Анастасії Волобуєвої, проведеного в межах НДР кафедри друкованих медіа та історії журналістики ННІ журналістики КНУ імені Тараса Шевченка

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. У розробленні дослідження, зборі, аналізі чи інтерпретації даних, у написанні рукопису спонсори участі не брали.

Електронна адреса автора для листування: Natalia.Zhelikhovska@knu.ua

Метою дослідження є висвітлення проблем міграції українських громадян у контексті російської агресії на сторінках української версії видання Forbes Україна, з особливим фокусом на гендерний аспект. Дослідження охоплює період з 2022 по 2024 роки. Для досягнення мети поставлено такі завдання: проаналізувати матеріали, присвячені висвітленню міграційної тематики; визначити кількість публікацій, у яких простежується гендерний аспект; з'ясувати контекст, у якому відображена гендерна проблематика матеріалів; виявити основні тенденції у репрезентації міграційних процесів, їх економічних та соціальних наслідків.

Теоретичне підґрунтя

Проблематика внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і біженців привертає значну увагу як українських, так і закордонних дослідників, які зосереджуються на багатоаспектному аналізі обсягів і наслідків примусового переміщення українців через російську військову агресію. Це питання набуло особливої актуальності після повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року, що спричинило найбільшу міграційну кризу в Європі з часів Другої світової війни.

Науковці досліджують різноманітні аспекти цієї проблеми, включаючи соціально-економічні наслідки масового переміщення населення, психологічні травми, з якими стикаються ВПО та біженці, а також вплив цих процесів на демографічну ситуацію в Україні та країнах, що приймають біженців. Особлива увага приділяється вивченню адаптаційних механізмів та інтеграційних процесів вимушених мігрантів у нових умовах проживання.

Досліджуються також способи підтримки вимушених мігрантів у країнах, що їх прийняли, зокрема через медіа та соціальні мережі. Вивчається роль медіа у формуванні громадської думки щодо біженців, а також у наданні їм необхідної інформації та психологічної підтримки. Аналізуються ініціативи урядів, міжнародних організацій та громадського сектору, спрямовані на забезпечення базових потреб біженців, їх доступу до освіти, медичних послуг та ринку праці. (Гречка, 2022; Путінцев & Пашенко, 2018; Chan, 2015; Krakowski & Sambanis, 2023).

Важливим напрямком досліджень є вивчення впливів концепцій «міграційної кризи в Європі» та «кризи біженців у Європі» на процеси європейської інтеграції. Аналізуються політичні, економічні та соціальні наслідки масового припливу біженців для країн Європейського Союзу, а також зміни в міграційній політиці та законодавстві європейських країн у відповідь на ці виклики (Андрле, 2024; Гречка, 2022).

Теоретичне підґрунтя дослідження базується на роботах учених, які досліджували гендерні аспекти міграційних процесів, особливо в контексті вимушеної міграції та конфліктів (Бльок, 2022; Gerlach & Ryndzak, 2022). Дослідження розкривають специфічні проблеми та потреби жінок і дітей, які становлять значну частину біженців з України. Вивчаються такі аспекти, як підвищені ризики гендерно зумовленого насильства, труднощі з доступом до ринку праці для жінок з дітьми, а також особливості психологічної адаптації жінок-біженок у нових соціокультурних умовах.

Крім того, дослідники звертають увагу на довгострокові наслідки вимушеної міграції для України, зокрема на проблеми реінтеграції ВПО та біженців після їх повернення, відновлення зруйнованої інфраструктури та соціальних зв'язків у постконфліктний період. Аналізуються також можливості використання потенціалу української діаспори, що сформувалася внаслідок вимушеної міграції. (Бльок, 2022; Чекмишев, 2024; Brück et al., 2024).

Метод

Емпірична база дослідження складається з 21 матеріалу, опублікованого на сторінках українського видання Forbes упродовж 2022–2024 років.

Об'єктом дослідження обрано одне з провідних українських ділових видань – журнал Forbes Україна, який з початку повномасштабного вторгнення активно висвітлює російсько-українську війну, аналізує причини та наслідки економічних проблем, у тому числі питання міграційної кризи.

У статті використано комплекс методів, що дають змогу всебічно проаналізувати обрану проблематику. Так, метод аналізу наукової літератури застосовано для формування теоретичного підґрунтя дослідження, зокрема для визначення ключових концепцій гендерних досліджень у контексті міграційних процесів.

Метод моніторингу медіа використано для виявлення публікацій (всього 21) у Forbes Україна, які висвітлюють міграційну тематику впродовж 2022-2024 рр.

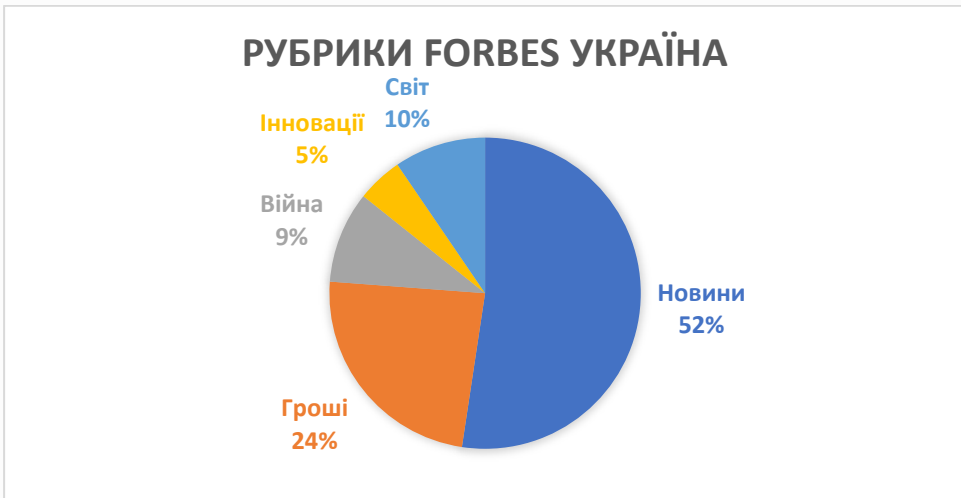
Метод контент-аналізу застосовано для кількісного та якісного аналізу публікацій з гендерним маркуванням, а також для визначення контексту, в якому відображена гендерна проблематика матеріалів.

Результати та обговорення

Українська версія видання Forbes приділяє значну увагу висвітленню проблем міграції українських громадян, які змушені були переселитися, рятуючись від збройної агресії росії. За період повномасштабного вторгнення РФ на територію України упродовж 2022–2024 років, на сторінках українського Forbes опубліковано 21 матеріал, присвячений висвітленню проблеми українських біженців. Матеріали цього періоду, у яких висвітлюється тема міграції, розміщені під рубриками «Гроші», «Інновації», «Війна», «Світ» і «Новини» (Рисунок 1).

Рисунок 1.

Матеріали українського Forbes, у яких висвітлюється тема міграції

У рубриці «Гроші» опубліковано 5 матеріалів: Світлана Заражевська «Не такі вже й біженці. Українці витрачають за кордоном \$ 1-2 млрд на місяць та заплатили \$ 2,4 млрд податків у Польщі. Головне зі звіту НБУ» (15 грудня 2022 р.); «Таких біженців Європа ще

не бачила. Українські переселенці щомісяця витрачають за кордоном \$ 2 млрд. На що йдуть кошти» (23 травня 2022 р.). Василь Поворозник «До Європи за рік виїхало 8 млн українців, але перекази заробітчан просіли на \$1 млрд. У чому причина?» (21 березня 2023). Микола Зазуляк «Криза на ринку праці України. Вся надія – на трудових мігрантів. Як вони можуть підставити плече бізнесу та економіці?» (31 липня 2024). Ірина Крицька «Сотні тисяч переселенців потрапили в пастку подвійного оподаткування. Чому уряд провалює розв’язання цієї проблеми» (29 вересня 2022). У матеріалах, опублікованих під рубрикою «Гроші» йдеться про фінансовий складник міграційних процесів. Зокрема, простежується напрям руху грошей українських переселенців у Єврозоні та вплив на економічну ситуацію європейських країн. Як виявилось, українські біженці більше схожі на заможних туристів, які активно підтримують європейську гостинність. Переїхавши, українці швидко інтегруються в європейський ринок праці і роблять посильний внесок у споживчий ринок ЄС.

Під рубрикою «Інновації» розміщено всього один матеріал Валентини Дудко «Тікають усі? Понад половина айтивців може поїхати з України, щойно відкриють кордони. Що означатиме для країни масова ІТ-еміграція» (18 серпня 2022). Йдеться про можливі сценарії міграційного апокаліпсису для українського ІТ, що може спровокувати згортання євроінтеграції та жорстке державне регулювання економіки.

Під рубрикою «Війна» опубліковано 2 матеріали: Денис Каціло «Політичне питання. Український бізнес поки не поспішає залучати мігрантів, попри помітну кадрову кризу. Чому? Forbes опитав два десятки компаній з агросектору, будівництва, логістики та інших індустрій» (8 жовтня 2024); Сергій Шевчук «Україні потрібно буде залучати мінімум 300 000 мігрантів щороку. Соціологиня Елла Лібанова про екзистенційні проблеми з демографією і що можна зробити?» (25 вересня 2023). Йдеться про втрату людського капіталу внаслідок війни й про те, як український бізнес потерпає від нестачі кадрів.

У двох матеріалах під рубрикою «Світ» висвітлюються проблеми, які довелося вирішувати владі і громадянам європейських країн, що гостинно відчинили двері українським біженцям. Через певний час гостинність європейців змінюється втому, адже дається взнаки зростаюча інфляція, державні бюджети європейських країн зазнають труднощів. Про це йдеться у матеріалах «Урізані виплати та життя в провінції. Як Європа готується до нової хвилі українських біженців – розбір FT (12 грудня 2022 р.); «Кількість людей на планеті може скоротитися вперше з часів епідемії чуми. Що може змінити жажливу демографічну траєкторію світу – версія The Economist» (2 червня 2023).

У рубриці «Новини», де повідомляються актуальні факти й дослідження, опубліковано 11 матеріалів: Михайло Сапітон «Українські айтишники їдуть до Львова та Польщі – карта міграції від DOU» (8 квітня 2022). Юрій Тарасовський «За яких умов українці будуть повертатися додому або емігрувати – дослідження Gradus Research» (25 липня 2024). Юрій Тарасовський «В Україну повертається більше громадян. Прикордонники фіксують різке зростання пасажиропотоку» (3 серпня 2023). Аніта Прасад «Рада ЄС схвалила новий пакт про міграцію та притулок» (14 травня 2024); «Рада ЄС схвалила оновлену версію Шенгенського прикордонного кодексу» (24 травня 2024); «В Україні 44% працездатних внутрішніх переселенців не мають доходу – Міжнародна організація міграції» (2 вересня 2022); «У Європі готуються до можливої нової хвилі українських біженців із наближенням зими» (9 листопада 2022); «У Європі з’явилися «енергетичні мігранти» – Reuters» (28 листопада 2022); «Відключення електроенергії в Україні змушують мільйони біженців залишатися за кордоном на більш тривалий термін – WSJ» (30 листопада 2022); «Податкові зміни, підвищення ЖКГ-тарифів, еміграція та допомога партнерів. Головне з нового інфляційного звіту НБУ» (2 серпня 2024); «Майже 80% українців у разі отримання громадянства США чи членів ЄС все одно залишилися б в країні – опитування КМІС» (17 вересня 2024).

Для аналізу гендерного аспекту міграційної тематики обрано маркери, що вказують на гендерну приналежність людей, які виїхали до країн ЄС через повномасштабне збройне вторгнення. Зокрема, це слова та словосполучення: «жінки», «жінки з дітьми», «чоловіки», «біженці», «українські переселенці». «мігранти». «українські мігранти», «внутрішньо переміщені особи». «тимчасові переселенці з України».

Рисунок 2.
Тематичні маркери

У результаті аналізу, який зображено на рисунку 2, виявлено, що кожний з 21 матеріалу містить у своїх текстах у тій чи іншій комбінації зазначені слова або словосполучення. Наприклад:

«Типовий «портрет» мігранта у попередні роки значно відрізняється від типового мігранта 2022 року, який є далеким від образу класичного заробітчанина»⁸

«Чи можна говорити про те, що українські переселенці – не тягар, а споживчий драйвер європейської економіки?»⁹

«Незважаючи на натяк одного з урядовців про те, що подвійне оподаткування може стати стимулом повернутися принаймні для частини біженців, така логіка здатна зіграти з державою злий жарт»¹⁰

У 4 матеріалах з 21, зустрічається гендерно маркована лексика: «жінки», «жінки з дітьми», «чоловіки». Зокрема, в одному матеріалі йдеться лише про жінок, в одному лише про чоловіків, у двох публікаціях як про жінок, так і про чоловіків. Наприклад:

⁸ До Європи за рік виїхало 8 млн українців, але перекази заробітчан просіли на \$1 млрд. У чому причина? Розповідає економіст Василь Поворозник // Forbes.ua. 21 березня 2023 р. <https://forbes.ua/money/u-2022-mu-ukrainski-migranti-prosili-v-postachannya-valyuti-na-1-mlrd-chomu-skorotilisya-perekazi-rozpovidaie-ekonomist-vasil-povoroznik-21032023-12522>

⁹ Світлана Заражевська. Таких біженців Європа ще не бачила. Українські переселенці щомісяця витрачають за кордоном \$ 2 млрд. На що йдуть кошти // Forbes.ua. 23 травня 2022р. <https://forbes.ua/inside/takikh-bizhentsiv-evropa-shche-ne-bachila-ukrainski-pereselentsi-shchomisyatsya-vitrachayut-za-kordonom-2-mlrd-na-shcho-ydut-koshti-23052022-6160>

¹⁰ Ірина Крицька «Сотні тисяч переселенців потрапили в пастку подвійного оподаткування. Чому уряд провалює розв'язання цієї проблеми» // Forbes.ua. 29 вересня 2022 р. <https://forbes.ua/money/uryad-ne-kvapitsya-rozvyazuvati-problemu-podviynogo-opodatkuvannya-ukrainskikh-pereselentsiv-chi-mozhna-virishiti-pitannya-bez-derzhavi-29092022>

«Згідно з опитуванням, проведеним UNHCR, доросле населення мігрантів з України складалося переважно з жінок (87%), 65% з яких були працездатного віку (18–59 років), майже 70% мали вищу освіту»¹¹

«за перший місяць війни в Україну повернулося 400 000 осіб, з яких 75–80% становили чоловіки», «у пошуках безпечного місця для життя Україну почали масово залишати жінки з дітьми», «90% біженців на початку великої війни становили саме жінки та діти. Відбулася своєрідна заміна: частина чоловіків повернулася в той час, як їхні сім'ї виїхали за кордон»¹²

«переважна більшість чоловіків 25-55 років (70%) не хотіли би переїжджати з України. Хотіли би – 27%. Серед жінок у віці 25-55 років 80% не хотіли би переїжджати з України, хотіли би – 18%»¹³

У публікації, в якій йдеться тільки про чоловіків, розглядається перспектива розвитку ІТ сфери, зокрема можливий виїзд чоловіків у разі закінчення воєнного стану і відкриття кордонів. Проблему залучення спеціалістів у ІТ сферу подано однобоко – жодної згадки про жінок, які також працюють у цій галузі. Складається стереотипне уявлення про те, що ця галузь винятково чоловіча. Ось як визначає авторка портрет потенційного ІТ-емігранта: «досвідчений спеціаліст із високим доходом, чоловік 32–34 років, що має пару чи сім'ю»¹⁴

Висновки

На основі проведеного аналізу виявлено 21 матеріал, опублікований у виданні Forbes Україна упродовж 2022–2024 рр., який висвітлює проблеми міграції українських громадян. Варто відзначити, що видання приділяє значну увагу міграційній тематиці, висвітлюючи її з різних аспектів – економічного, соціального, політичного, що свідчить про розуміння важливості та багатогранності проблеми вимушеної міграції українців внаслідок російської агресії.

Економічний аспект міграції є одним із ключових у публікаціях Forbes. Видання аналізує фінансові потоки, пов'язані з українськими мігрантами, їх вплив на економіку країн ЄС та України. Підкреслюється, що українські біженці не є тягарем для економік західних країн, а навпаки – активно інтегруються в ринок праці та роблять суттєвий внесок у споживчий ринок. Це важливе спостереження, яке допомагає боротися зі стереотипами щодо біженців.

Видання також звертає увагу на проблемні аспекти міграції: ризик втрати людського капіталу для України, особливо в ІТ-секторі. Аналізуються можливі сценарії «міграційного апокаліпсису» та їх наслідки для української економіки.

¹¹ Світлана Заражевська. Не такі вже й біженці. Українці витрачають за кордоном \$ 1-2 млрд на місяць та заплатили \$ 2,4 млрд податків у Польщі. Головне зі звіту НБУ. // Forbes.ua. 15 грудня 2022 р. <https://forbes.ua/money/ne-taki-vzhe-i-bizhentsi-ukraintsi-vitrachayut-za-kordonom-1-2-mlrd-na-misyats-ta-zaplatili-24-mlrd-podatviv-v-polshchi-golovne-zi-zvitu-nbu-13122022-10450>

¹² До Європи за рік виїхало 8 млн українців, але перекази заробітчан просіли на \$1 млрд. У чому причина? Розповідь економіст Василь Поворозник // Forbes.ua. 21 березня 2023 р. <https://forbes.ua/money/u-2022-mu-ukrainski-migranti-prosili-v-postachannya-valyuti-na-1-mlrd-chomu-skorotilisya-perekazi-rozpovidaie-ekonomist-vasil-povoroznik-21032023-12522>

¹³ Анита Прасад «Майже 80% українців у разі отримання громадянства США чи членів ЄС все одно залишилися б в країні – опитування КМІС» // Forbes.ua. 17 вересня 2024 р. <https://forbes.ua/news/mayzhe-80-ukraintsi-v-raz-i-otrimannya-gromadyanstva-ssha-chi-chleniv-es-vse-odno-zalishilisya-b-v-kraini-opituvannya-kmis-17092024-23652>

¹⁴ Валентина Дудко «Тікають усі? Понад половина айтівців може поїхати з України, шойно відкриють кордони. Що означатиме для країни масова ІТ-еміграція» // Forbes.ua. 18 серпня 2022 р. <https://forbes.ua/inside/tikayut-usi-ponad-polovina-aytivtsiv-mozhe-poikhati-z-ukraini-ledve-vidkriyut-kordoni-shcho-oznachatime-dlya-kraini-masova-it-emigratsiya-18082022-7737>

У матеріалах простежується стратегічний підхід до висвітлення проблеми довгострокових наслідків міграції, намагання прогнозувати майбутні виклики та шляхи їх вирішення, зокрема демографічні проблеми та потребу залучення мігрантів в Україну в майбутньому.

Щодо гендерного аспекту міграції, то Forbes переважно використовує гендерно-нейтральні терміни: «біженці», «українські переселенці». «мігранти». «українські мігранти», «внутрішньо переміщені особи». «тимчасові переселенці з України». Це може бути як свідомою редакційною політикою, спрямованою на уникнення гендерних стереотипів, так і відображенням загальної тенденції в медіа до використання нейтральної лексики. Втім, такий підхід може призводити до недостатнього висвітлення специфічних проблем та потреб жінок-мігранток, які складають значну частину українських біженців. Лише в кількох (4) матеріалах згадуються окремо «жінки», «жінки з дітьми», «чоловіки», що вказує на певну прогалину у висвітленні гендерного аспекту міграції.

Загалом, видання Forbes Україна надає комплексне та багатоаспектне висвітлення міграційної проблематики в умовах російсько-української війни, фокусуючись переважно на економічних та соціальних аспектах, їх впливу на українське суспільство та міжнародне середовище.

Внесок авторів: Наталія Желіховська – концептуалізація, окреслення проблеми, огляд літератури, редагування, написання основного тексту; Анастасія Волобуєва – збирання й систематизація матеріалу дослідження, написання основного тексту, підготовка англomовного резюме.

Декларація про генеративний штучний інтелект та технології, що використовують штучний інтелект у процесі написання. Під час підготовки цієї статті автори не використовували інструменти штучного інтелекту. Автори статті несуть повну відповідальність за правильне використання та цитування джерел.

Посилання

- Brück T., Hanmer L. C., Klugman J., Arango D. J. (2024) Gender Dimensions of Forced Displacement: A Brief Review and Introduction to the Special Issue // The Journal of Development Studies. Vol. 60. Issue 12. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00220388.2024.2376145>.
- Buckley-Zistel S., Krause U. "Gender, Violence, Refugees" (2019) URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvw04h31.5>
- Chan S. (2015) Female Household Headship as an Asset? Interrogating the Intersections of Urbanisation, Gender and Domestic Transformations. URL: https://www.researchgate.net/publication/309715009_Female_Household_Headship_as_an_Asset_Interrogating_the_Intersections_of_Urbanisation_Gender_and_Domestic_Transformations
- Gerlach I., Ryndzak O. (2022) Ukrainian migration crisis caused by the war // Studia Europejskie-Studies in European Affairs. Vol. 26.2. P. 17–29.
- Krakowski, K., & Sambanis, N. (2023). Mating market competition reduces support for Ukrainian refugees among polish women. SSRN. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4404955.
- UNHCR. (2024) UNHCR global focus, Ukraine situation. URL: <https://reporting.unhcr.org/operational/situations/ukraine-situation>.
- Андрє Я. (2024) Українська криза біженців: сучасний стан справ [Ukrainian Refugee Crisis: Current State of Affairs] // Пороги. № 8. С. 8–10.
- Бірюкова М., Рущенко І., Ляшенко Н., Григор'єва С. (2022) Біженці і внутрішньо переміщені особи російсько-української війни: соціальні характеристики й практики [Refugees and Internally Displaced Persons of the Russo-Ukrainian War: Social Characteristics and Practices] // Грані: наук.-теорет. альманах. Вип. 25(6). С. 143–156. <https://doi.org/10.15421/172282>.
- Бльок Н. (2022) Деякі питання вимушеної міграції внутрішньо переміщених осіб в Україні [Some Issues of Forced Migration of Internally Displaced Persons in Ukraine] // Вісник Національного

- університету «Львівська політехніка». Сер.: «Юридичні науки». № 3 (35). С. 264–269. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/dec/29266/38.pdf>.
- Висвітлення української тематики в медіа різних країн Європи має свою специфіку, – дослідження [The Coverage of Ukrainian Issues in the Media of Various European Countries Has Its Specific Features, – Study] URL: <https://detector.media/infospace/article/210462/2023-04-24-vysvitlennya-ukrainskoi-tematyky-v-media-riznykh-krain-ievropy-maie-svoyu-spetsyfiku-doslidzhennya/>.
- Гречка О. (2022) Міграційна криза в Європі як загроза безпеці ЄС: факти, виклики та можливі рішення [The Migration Crisis in Europe as a Threat to EU Security: Facts, Challenges, and Possible Solutions] // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2135>. DOI:10.32689/2523-4625-2022-2(62)-7.
- Дослідження гендерної специфіки вимушеної міграції з України до ЄС в умовах військового конфлікту. 1. Вимушені мігранти в гендерному вимірі (2024). [Study of the Gender Specifics of Forced Migration from Ukraine to the EU in the Context of Armed Conflict. 1. Forced Migrants in the Gender Dimension] URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/01/29/2024-Pyshchulina-EDNANNYA-SITE.pdf> (дата звернення: 25.03.2025).
- Путінцев А. В., Пашенко Ю. Є. (2018) Адаптація внутрішньо-переміщених осіб в регіонах України: сутність, поняття, підходи [Adaptation of Internally Displaced Persons in the Regions of Ukraine: Essence, Concepts, Approaches] // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. № 9. С. 110–121.
- Соломахін А. Ф., Гайдаєнко І. В. (2024) Тема внутрішньо переміщених осіб у мережі TikTok: морально-етичний аспект [The Topic of Internally Displaced Persons on TikTok: A Moral and Ethical Aspect] // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Журналістика. Т. 35 (74). № 6. С. 294–299.
- Українські біженці після трьох років за кордоном. Четверта хвиля дослідження. Центр економічної стратегії. [Ukrainian Refugees After Three Years Abroad: Fourth Wave of Research. Center for Economic Strategy] URL: https://ces.org.ua/refugees_fourth_wave/ (дата звернення: 15.03.2025).
- Чекмишев О. (2024) Порівняльний аналіз представлення ВПО та біженців в регіональних медіа Східного регіону України у лютому 2017 та 2023 рр. [Comparative Analysis of the Representation of IDPs and Refugees in Regional Media of Eastern Ukraine in February 2017 and 2023] // Актуальні питання масової комунікації. Вип. 35. С. 40–49.

Надійшла до редакції 18.08.2025.
Прийнято до друку 13.09.2025
Оприлюднено 19.09.2025